

- 9 Pro osvitu [On education] : Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 r. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- 10 Pro povnu zahalnu seredniu osvitu [On complete general secondary education] : Zakon Ukrainy vid 16 liutoho 2020 r. № 464-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
- 11 Pro poriadok provedennia instyutsiinoho audytu zakladiv zahalnoi serednoi osvity [On the procedure for conducting an institutional audit of general secondary education institutions] : nakaz MON Ukrainy vid 09 sichnia 2019 r. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-19#Text>
- 12 Sushentsova L. L. (2015) Do problemy sotsialnogo partnerstva v systemi trudovoho, profilnogo ta profesiinogo navchannia [To the problem of social partnership in the system of labor, profile and professional training]. Liudynoznavchi studii. Pedahohika. № 29. S. 271-276. [in Ukrainian]

Voronova S. V. Partnership as a component of the internal system of quality assurance at the institution of general secondary education

The article analyzes the research of scientists, the focus of which is the partnership. Partnership is considered in the perspective of advising parents on various issues of education and, in particular, on bullying and violence, interaction and cooperation between school, family and community, formation of teachers' competencies in working with parents, formation of parents' pedagogical culture, psychology of partnership, social partnership in education, experience of foreign countries.

The interpretation of the concept of partnership is given. It is defined as the initiative of an educational institution to organize effective cooperation with various social institutions in education, upbringing and socialization of students. The components of the partnership and its role in the internal system of quality assurance of education at the institution of general secondary education have been identified and disclosed. Such components are partnership within the educational institution, with the founder, with the local community. It is proved that the partnership of an educational institution is based on the principles of pedagogy of partnership, public self-government and public administration. It is emphasized that within the educational institution the partnership is based on the cooperation of all participants in the educational process: managers, teachers, students and parents. It is noted that the founder plays a leading role in partnership with the educational institution in building an internal system of quality assurance of education. It was found that in the conditions of decentralization, local communities acquire new rights and partnership with them provides the educational institution with new opportunities for development. It is proved that communication is an important component of partnership of all participants in the educational process and is based on respect for others, openness, constructiveness and informality. Promising ways to implement a partnership in a general secondary education institution are outlined.

Key words: partnership, pedagogy of partnership, public self-government, internal system of quality assurance of education.

УДК 37.091.2:004-057.87

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.12>

Гевко І. В., Макаренко Л. Л., Сенківська Л. І., Шпильовий Ю. В.

**МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Висвітлюються питання щодо якісної підготовки студентів закладів вищої освіти засобами цифрових технологій. Розглянуто роль цифрових освітніх ресурсів у підготовці кваліфікованих фахівців та проблеми, пов'язані з поширенням в Україні сучасних цифрових освітніх ресурсів. У статті доведено, що застосування сучасних технічних засобів дає можливість ефективно використовувати та миттєво отримувати інформаційний ресурс завдяки світовому інформаційному простору, що значно поліпшує процес навчання. Окрім того, цифрові технології допомагають у реалізації науково-дослідної роботи та зорієнтовують студентів на професійну практичну діяльність.

Аналіз професійної освіти в Україні та європейських країнах свідчить про те, що цифрові освітні технології є провідною складовою базової підготовки майбутніх фахівців. Розвиток цифрових технологій у сучасному світі спричинив перегляд традиційних підходів до визначення перспективних форм організації освітнього процесу. Наголошується, що формування цифрових навичок стає однією з найважливіших умов для розвитку цифрового ринку будь-якої країни, оскільки прямо або опосередковано пов'язаний з усіма сферами функціонування суспільства та економіки. Цифрові навички також вважаються вихідною рамковою умовою для розвитку всіх інших пріоритетів у сфері гармонізації цифрових ринків країн ЄС та Східного Партнерства. Зазначається, що застосування цифрових технологій у процесі викладання дисциплін професійно зорієнтованого циклу у ЗВО сприяє підвищенню розумової активності студентів та забезпечує ефективність освітнього процесу. Навіть найбільш пасивні студенти залучаються до активної діяльності з величезним бажанням, у них спостерігається розвиток навичок оригінального мислення, творчого підходу до вирішення проблем; зокрема процес розвитку особистості майбутнього фахівця підвищує рівень його професійної зрілості, тому для майбутнього вчителя, важливо усвідомити, що використання цифрових освітніх ресурсів у професійній діяльності – це одна зі складових його професіоналізму. Цифровізація освіти відкриває нові перспективи для будь-якої професійної сфери, оскільки дає можливість розширювати контекст діяльності, організувати міжна-

родну співпрацю, створювати віртуальні групи та спільноти, форуми та чати, забезпечувати доступ до матеріалів різних форматів тощо.

Ключові слова: *цифрові технології, заклади вищої освіти, якість освіти, цифрові освітні ресурси, професійна діяльність.*

Трансформаційні та євроінтеграційні процеси, які посідають важливе місце в динамічному розвитку суспільства, де на особливу увагу заслуговують процеси інформатизації та інтеграції різних сфер діяльності, зумовлюють актуальність застосування сучасних технічних засобів для інтенсифікації освітнього процесу. Окрім того, цифрові технології допомагають у реалізації науково-дослідної роботи та зорієнтовують здобувачів освіти на професійну практичну діяльність. Слід зауважити, що освітній процес із використанням цифрових технологій спонукає до самоосвітньої діяльності кожного студента, створює сприятливу комунікативну ситуацію та умови для розвитку творчих здібностей особистості. Застосування засобів цифрових технологій підвищує мотивацію та пізнавальну активність здобувачів освіти, покращує індивідуалізацію, диференціацію та інтенсифікацію процесу навчання, розширює та поглиблює міжпредметні зв'язки, сприяє систематизації та інтеграції знань дисциплін професійно зорієнтованого циклу з дисциплінами інформатичного циклу, спрощує організацію систематичного та достовірного контролю, надає можливість уникати суб'єктивізму в оцінюванні, розширює потенційні можливості цифрових технологій. Проблема полягає в ефективному застосуванні цифрових технологій, оскільки затребувані фахівці, які обізнані в галузі цифрових технологій і можуть ефективно використовувати їх в освітньому процесі.

Мета статті – аналіз та висвітлення основних переваг та проблем, які виникають під час використання засобів цифрових технологій в освітньому процесі, акцентне окреслення моделі підготовки фахівців в умовах інформатизації (цифровізації) суспільства.

Проблемами інноваційних підходів в освіті вчені опікуються щоденно. Не стала виключенням і проблема інформатизації освіти в сучасних наукових дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Зокрема, формування інформаційної культури фахівців різних галузей досліджували І. Гевко, Л. Вінарик, М. Жалдак, Н. Морзе, Л. Макаренко, Ю. Рамський, Л. Шевчук, А. Ясінський та ін.; визначення функцій засобів інформаційних технологій в освітньому процесі розглядали Г. Балл, Т. Гергей, В. Глушков, Ю. Жук, А. Єршов, В. Монахов, І. Смирнова, Ю. Шпильовий, С. Яшанов та ін.; видозміни в діяльності та особливості спілкування “педагог – здобувач освіти” із використанням засобів інформаційних технологій вивчали А. Брушлінський, Т. Габій, А. Матюшкін, Є. Машбиць, О. Тихомиров та ін. Але доводиться констатувати, що аналіз наукових джерел свідчить про недостатню кількість цілісних системних досліджень щодо підготовки педагогічних кадрів до роботи в сучасному інформаційному просторі із застосуванням цифрових технологій.

Цифровий освітній ресурс – інформаційний освітній ресурс, що зберігається і передається у цифровій формі.

Розвиток цифрових навичок стає однією із найважливіших умов для розвитку цифрового ринку будь-якої держави, оскільки безпосередньо або опосередковано пов'язаний з усіма сферами функціонування суспільства та економіки. Цифрові навички також вважаються вихідною рамковою умовою для розвитку всіх інших пріоритетів у сфері гармонізації цифрових ринків країн ЄС та Східного Партнерства, визначених під час засідання “Цифрова спільнота” (2016 р., Брюссель) на рівні міністрів.

Останніми роками в Україні інтенсивно досліджують питання впровадження в освітній процес цифрових освітніх ресурсів (ЦОР) такими науковцями, як-от: В. Биков, І. Гевко, Р. Гуревич, Ю. Горошко, В. Дровозюк, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Захарова, М. Кадемія, Л. Макаренко, Н. Морзе, Т. Олійник, О. Полат, Ю. Рамський, Т. Чепрасова, Ю. Шпильовий та ін. [1-6].

Деякі дослідники виокремлюють роль ЦОР у практичному здійсненні педагогами теоретичних побудов у освітньому процесі [9], де визначають їх як апаратно-програмні засоби, що базуються на використанні цифрових засобів, які забезпечують зберігання і обробку освітньої інформації; інтерактивна взаємодія студента з викладачем або педагогічним програмним засобом, а також тестування знань студента [1]. У такому підході показана різноспрямованість ЦОР: з одного боку, безпосередньо на освітній процес, з другого – на здобувача освіти. Виявлення дидактичного потенціалу інформаційних технологій вимагає уважного розгляду поняття “інформаційні технології освіти” (далі – ІТО) як форми теоретичного осмислення безпосередньо явища, що займає цілком значне місце в освітній практиці.

Виділяють умовно два підходи до тлумачення цього поняття [2]. Розглянемо особливості застосування та впровадження в освітній процес цифрових технологій у закладах вищої освіти.

Аналіз сучасних поглядів на цифровізацію освіти як на процес з оптимальним використанням сучасних цифрових технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей освітнього процесу, дає змогу стверджувати, що й нині зберігається актуальність концепції цифровізації освіти, розроблена ще наприкінці 1980-х років ХХ століття групою вчених під керівництвом А. Єршова, яка передбачала такі обов'язкові складові, як формування комп'ютерної грамотності людини в процесі загальноосвітньої підготовки, навчання професійному використанню засобів інформаційних технологій, розвиток змісту і методів навчання на основі комп'ютерних технологій тощо.

Заклади вищої освіти зацікавлені в якісній підготовці випускників, у створенні інформаційно-освітнього середовища, що забезпечує вирішення освітніх, науково-дослідницьких та інших завдань на рівні сучасних

вимог, у здійсненні системного впровадження цифрових технологій поряд з традиційними засобами викладання, що сприяє зміні самого способу подачі матеріалу.

Зростання ролі застосування засобів інформаційних технологій як засобу формування інформаційної компетентності студентів педагогічного ЗВО призводить до необхідності розгляду понять “інформаційні технології”, “інформаційні технології освіти”, нині все більше вживається “цифрові технології”. Найбільш загальним у цій низці є поняття “цифрові технології” (далі – ЦТ).

Існує безліч підходів до застосування засобів цифрових технологій в освіті. Зокрема автори, які досліджують проблеми застосування засобів інформаційних технологій в освітньому процесі (В. Ареф'єв, М. Жалдак, М. Махмутов та ін.), виокремлюють технічну складову ІТ, оскільки вважають, що в їхній основі провідне місце належить технічним засобам [1]. При цьому ІТ розглядаються ними як сукупність методів і технічних засобів збору, організації, зберігання, обробки, передачі та подання інформації, що розширює і розвиває їхні можливості щодо управління технічними процесами [2; 5]; науковці які розглядають ІТО як дидактичний процес, організований з використанням нових методів і засобів навчання, що дає можливість цілеспрямовано створювати, передавати, зберігати і відображати інформаційні дані з найменшими витратами і відповідно до закономірностей пізнавальної діяльності студентів. В іншому підході увага акцентується на створенні певного технічного середовища навчання, де ключове місце займають ІТ, тобто ІТО визначається як сукупність організаційних форм, педагогічних технологій і технологій управління освітнім процесом, що ґрунтується на використанні сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних систем, що забезпечує досягнення прийнятого освітнього стандарту більшістю студентів [8], тобто представляє перший підхід. Існує інший підхід, коли ІТО визначаються як педагогічні технології, що використовують спеціальні програмні та технічні засоби для роботи з інформацією, ІТО розуміють як додаток ІТ для створення нових можливостей передачі навчальних знань, сприйняття знань, а також оцінювання якості навчання [2]. У представлених визначеннях ІТО виступають як частина загального процесу інформатизації освітнього процесу, що містить матеріально-технічну базу, програмне забезпечення педагогічного призначення, як напрямок у сучасній дидактиці, пов'язаний із застосуванням технічних засобів навчання в освітньому процесі, з вдосконаленням його структури ефективності.

Розглянемо детальніше ретроспективу розвитку засобів інформаційних технологій.

Інформаційні технології (ІТ), що застосовуються з початку 1990-х років, називають новими. Прикметник “нові” в цьому випадку підкреслює їхній новаторський характер, тобто принципово відрізняється від попереднього напрямку технічного розвитку. Відмінність полягає в тому, що нові ІТ базуються на комп'ютерних і телекомунікаційних засобах, що включають в себе комп'ютери всіх класів, системи мультимедіа, інформаційно-пошукові системи, експертні навчальні системи, програмні засоби навчального призначення та їхнє впровадження є новаторським актом у тому сенсі, що змінюється зміст різних видів діяльності в медицині, управлінні, освіті, фінансах, системах електронних засобів масової інформації та ін.

Складовою частиною ЦОР є комп'ютерні технології (далі – КТ), під якими розуміють технології, що забезпечують збір, обробку, зберігання та передачу інформації за допомогою електронних обчислювальних машин. Основу сучасних комп'ютерних технологій, на думку деяких науковців, становлять три технологічних досягнення: можливість зберігання інформації на машинних носіях, розвиток засобів зв'язку та автоматизація обробки інформації за допомогою комп'ютерної техніки. На практиці КТ застосовуються у програмно-технічних комплексах, що складаються з персональних комп'ютерів або робочих станцій з необхідним набором периферійних пристроїв, включених у локальні і глобальні мережі і оснащених необхідним програмним забезпеченням. Використання названих елементів збільшує ступінь автоматизації як наукових досліджень, так і навчальних процесів, що є основою їхнього вдосконалення [7]. Практика застосування комп'ютерів ініціює появу нового покоління КТ, які, насамперед, дають можливість підвищити якість навчання, створити нові засоби виховного впливу, ефективно взаємодіяти з обчислювальною технікою, розвинути інформаційну компетентність педагогів і студентів.

Впровадження КТ у сферу освіти можна розглядати як початок революційного перетворення традиційних методів і технологій навчання зокрема, і всієї галузі освіти загалом. Важливу роль на цьому етапі відіграють засоби інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: телефонні засоби зв'язку, телебачення, які в основному застосовуються при управлінні процесом навчання в системах дистанційного навчання. КТ у навчанні спрямовані на досягнення цілей інформатизації освіти на основі застосування комплексу функціонально залежних педагогічних, інформаційних, методологічних, психофізіологічних та ергономічних засобів і методів [6].

Прикладом успішної реалізації КТ в сучасних освітніх закладах стало впровадження у школах і ЗВО мережі Інтернет з її практично необмеженими можливостями збору і зберігання інформації, передачі кожному користувачеві. Інтернет швидко знайшов застосування в науці, зв'язку, засобах масової інформації, в рекламі, і звичайно ж, в освіті. Інтернет-ресурси активно використовуються вчителями, викладачами, здобувачами освіти, за допомогою яких викладають і вивчають не тільки дисципліни природничо-математичного та інформатичного циклів, а й гуманітарного. Перші кроки щодо впровадження інтернет-технологій в систему освіти показали величезні можливості для інтенсифікації освітнього процесу. Однак вони ж виявили і труднощі, які потрібно подолати для їхнього повсюдного застосування в освітніх установах.

По-перше, це велика вартість організації навчання порівняно з традиційними технологіями, що пов'язано з необхідністю використання великої кількості технічних і програмних засобів; по-друге, це підготовка додаткових електронних організаційно-методичних і навчальних посібників [4].

Сучасний етап застосування інтернет-ресурсів в освітній галузі характеризується накопиченням досвіду, пошуком шляхів підвищення якості навчання. Водночас у системі освіти частково всі можливості КТ не використовуються. Прикладом може слугувати до сих пір наявна практика застосування комп'ютера тільки як інструменту для набору і друку текстів. Наразі педагоги та здобувачі освіти мають високий рівень інформаційної культури, необхідний для ефективного застосування засобів цифрових технологій. Ситуація ускладнюється і тим, що ІТ швидко оновлюються, тобто з'являються нові, більш ефективні та складні, основані на штучному інтелекті, віртуальній реальності, геоінформаційних системах, тому труднощі освоєння ЦТ в освіті виникають через відсутність не тільки методичної бази їхнього використання в цій сфері, а й чіткого уявлення про формування інформаційної культури здобувачів освіти, що змушує педагога на практиці орієнтуватися лише на особистий досвід і вміння емпірично шукати шляхи їхнього ефективного застосування. Слід зазначити, що процес ефективного використання засобів цифрових технологій у сфері освіти є однією з найважливіших сучасних проблем. Подолання наявної суперечності вбачається у розробці методичної системи, націленої на формування інформаційної компетентності здобувачів освіти за допомогою цифрових технологій. Отже, нові ІТ активно застосовуються в сучасній професійній освіті, це вже не є чимось надприродним. Адміністрація освітніх установ за допомогою засобів ЦТ контролює освітній процес, викладачі використовують їх при підготовці та проведенні занять, студенти – в освітній та самоосвітній діяльності тощо.

Зокрема вчені визначили ті переваги, які дає застосування ЦТ в освіті, що підвищують рівень ефективності навчання за рахунок наступних чинників:

- збільшення обсягу корисної інформації з накопиченням типових рішень і узагальненням досвіду наукових розробок;
- спрощення та прискорення процесів пошуку, обробки, зберігання, передачі та подання освітньої інформації;
- можливість аналізу великого обсягу навчальної інформації;
- забезпечення якості розв'язуваних задач;
- можливість реалізації завдань, які раніше не вирішувались; вибір тем і отримання результатів, що не можна досягти іншими засобами.

Використання ЦОР надає нові можливості для підвищення якості освіти. "Цифровий" освітній ресурс – продукт, який використовується в освітніх цілях, для застосування якого потрібен ПК. Використання ЦОР у сфері освіти дає можливість педагогам якісно змінити зміст, методи і організаційні форми навчання. Можна виділити наступні основні педагогічні цілі використання ЦОР:

- інтенсифікація всіх рівнів освітнього процесу;
- розвиток особистості студента, підготовка індивіда до комфортного життя в умовах цифрового (інформаційного) суспільства [1].

Відповідно до цілей застосування та їхніх можливостей розрізняють такі види ЦОР, як: електронна бібліотека, електронна енциклопедія, мультимедіа підручники тощо. Крім того, можемо виділити види цифрових освітніх ресурсів, класифіковані за методами навчання, а також форми використання ЦОР на заняттях.

Найбільш зручними і популярними для виробництва ЦОР є інструментальні засоби Microsoft Office, а саме: текстовий процесор Microsoft Word, Microsoft Excel, графічний процесор Power Point. Активне використання ЦОР призводить до зміни у змісті освіти, технології навчання та відносин між учасниками освітнього процесу. Використання ЦОР урізноманітнює освітній процес: він стає більш насиченим і цікавішим. На сьогодні цифрові освітні ресурси розподіляються на набори ЦОР до підручників, планування, інноваційні навчальні матеріали, методичні рекомендації, інструменти навчальної діяльності, колекції, комплексні ресурси, інструменти організації освітнього процесу. Microsoft Office Word переважно орієнтований на роботу з текстом, а саме на: редагування тексту, створення таблиць, формул і багато іншого. За його допомогою можна створювати ЦОри, в яких міститься текстова інформація. Microsoft PowerPoint переважно орієнтований на роботу з мультимедіа інформацією: демонстрація картинок, тексту, звуковий супровід тощо.

Мультимедіа презентація – один з ефективних методів організації освітнього процесу, потужний педагогічний засіб, що виходить за рамки традиційної аудиторно-парної системи. У практичній діяльності охоче використовують цю програму, оскільки за допомогою PowerPoint можна створювати тести, ребуси, які в цій програмі набагато привабливіші й цікавіші.

На етапах повторення і закріплення матеріалу, застосовуються тести, які характеризуються високим ступенем інтерактивності, тобто вони забезпечують контроль рівня знань, допомагають пригадати теоретичний матеріал, правила. На заняттях використовуються ЦОР у поєднанні з традиційними методами навчання, які їх доповнюють [7].

Використання ЦОР в освітньому процесі дає можливість активізувати пізнавальні інтереси здобувачів освіти, контролювати діяльність кожного, значно пришвидшити темп роботи, вирішити відразу декілька завдань: вивчити новий матеріал, закріпити, виконуючи практичну роботу, що містить різні види вправ,

поглибити знання, провести контроль знань тощо. Застосування на заняттях матеріалів формату ЦОР дає можливість зробити навчання більш повноцінним, ефективним і якісним [9-10].

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що одним із перспективних напрямків в освітньому процесі ЗВО може стати комплексний підхід до використання ЦОР, що дають змогу інтенсифікувати освітній процес, оптимізувати його, підвищити інтерес до вивчення дисципліни. Перш за все, це пов'язано з виникненням інформаційно-освітніх середовищ навчання і віртуальних освітніх просторів, які будуються за системою "студент – посередник – викладач", де у ролі посередника виступають сучасні засоби ІТ. З'являються нові форми організації навчальної інформації, які характеризуються нелінійним структуруванням навчального матеріалу, що, насамперед, дає можливість вибирати здобувачам освіти індивідуальну траєкторію навчання. Отже, вивчення і аналіз навчально-методичної, науково-педагогічної та спеціальної літератури, присвяченої ролі ЦОР та КТ, формувально інформаційної культури студентів, показує, що освіта, як базисний соціальний інститут, який визначає більшою мірою перспективи розвитку держави, може нормально існувати і ефективно розвиватися, залишатися сучасною індустрією знань як провідною цінністю культури тільки за умови постійного оновлення ЦОР та ІТ – важливою складовою інформаційно-освітнього середовища кожного закладу освіти, їхнє системне й інтеграції впровадження у всі види і форми освітнього процесу. Цей факт вимагає науково-педагогічного осмислення нових можливостей засобів цифрових технологій в освітньому процесі, оскільки застосування засобів цифрових технологій сприяє не лише підвищенню розумової активності студентів, інтенсифікує освітній процес загалом, а й сприяє залученню здобувачів освіти до активної пізнавальної діяльності, розвиває навички оригінального мислення та творчого підходу до майбутньої професійної діяльності.

Використана література:

1. Арешонков В. С. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник НАПН України*. 2020. № 2 (2). С. 1-6.
2. Биков В., Спирін О., Пінчук О. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник Кафе др и ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. (1), 2020. С. 7-36. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.С.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.С.27-36).
3. Гевко І. В. Використання сучасних інформаційних технологій – основа професійного зростання педагога. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка*. 2018. № 151 (2). С. 10-14.
4. Гевко І. В., Гілттай Л. С. Застосування цифрових освітніх ресурсів при підготовці майбутніх фахівців комп'ютерних технологій *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2020. Вип. 11. С. 94-98.
5. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті : монографія. Київ : Генеза, 2004. 208 с.
6. Макаренко Л. Л., Шпильовий Ю. В. Особливості застосування комп'ютерного моделювання при вивченні дисциплін інформативного циклу майбутніми педагогами професійного навчання *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Випуск 75. Том 1. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 125-131.
7. Перекрест М. І. Цифровізація української освіти. URL: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/14097/1/Perekrest_Tsyfrovizatsiia.pdf.
8. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років URL: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797>.
9. Makarenko L., Slabko V., Kononenko A., Musorina M., Smyrnova I. Pedagogical aspects of ensuring the efficiency of education of applicants of higher education Institutions of Ukraine in the process of research of technical disciplines. *Journal of Critical Reviews*, 2020, 7(13), S. 116–118.
10. Digital BCG. The Digital FutureIsNow. URL: <https://www.bcg.com/digitalbcg/overview.aspx>.

References:

1. Areshonkov V. S. (2020) Tsyfrovizatsiia vyshchoi osvity: vyklyky ta vidpovidi [Digitization of higher education: challenges and answers]. *Visnyk NAPN Ukrainy*. № 2 (2). S. 1-6. [in Ukrainian]
2. Bykov V., Spirin O., Pinchuk O. Suchasni zavdannia tsyfrovoyi transformatsii osvity. *Visnyk Kafe dr yu NESKO [Modern tasks of digital transformation of education]* «Neperervna profesiina osvita KhKhI stolittia». (1), 2020. С. 7-36. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.С.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.С.27-36). [in Ukrainian]
3. Hevko I. V. (2018) Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii – osnova profesiinoho zrostannia pedahoha [The use of modern information technology – the basis of professional growth of teachers]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. T. H. Shevchenka*. № 151 (2). S. 10-14. [in Ukrainian]
4. Hevko I. V., Hiltai L. S. (2020) Zastosuvannia tsyfrovyykh osvitynykh resursiv pry pidhotovtsi maibutnykh fakhivtsiv kompiuternykh tekhnolohii [The use of digital educational resources in the training of future specialists in computer technology] *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskiy kolehium" imeni T. H. Shevchenka. Seriiia : Pedahohichni nauky. Vyp. 11. S. 94-98*. [in Ukrainian]
5. Dubas O. P. Informatsiinyi rozvytok suchasnoi Ukrainy u svitovomu konteksti [Information development of modern Ukraine in the world context]: monohrafiia. Kyiv : Heneza, 2004. 208 s. [in Ukrainian]
6. Makarenko L. L., Shpylovyi Yu. V. (2020) Osoblyvosti zastosuvannia tsyfrovnoho modeliuвання pry vyvchenni dystsyplin informatyvnoho tsykladu maibutnimy pedahohamy profesiinoho navchannia [Features of computer modeling in the study of informative cycle disciplines by future teachers of vocational training] *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5. Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy. Zbirnyk naukovykh prats / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova. Vypusk 75. Tom 1. Kyiv : Vydavnychiy dim «Helvetyka»*, S. 125-131. [in Ukrainian]

7. Perekrest M. I. Tsyfrovizatsiia ukrainiskoi osvity. [Digitization of Ukrainian education] URL: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/14097/1/Perekrest_Tsyfrovizatsiia.pdf. [in Ukrainian]
8. Proekt Kontseptsii rozvytku osvity Ukrainy na period 2015–2025 rokiv [Draft Concept of Education Development of Ukraine for the period 2015-2025 URL : <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797>. [in Ukrainian]
9. Makarenko L., Slabko V., Kononenko A., Musorina M., Smyrnova I. (2020) Pedagogical aspects of ensuring the efficiency of education of applicants of higher education Institutions of Ukraine in the process of research of technical disciplines. *Journal of Critical Reviews*, 7(13), S. 116–118.
10. Digital BCG. The Digital FutureIsNow. URL: <https://www.bcg.com/digitalbcg/overview.aspx>.

Hevko I. V., Makarenko L. L., Senkivska L. I., Shpylovyi Yu. V. Professional training mechanisms for educators of digital technologies

The following article covers issues of quality training of students of higher education institutions by means of digital technologies. The role of digital educational resources in the training of qualified specialists and the problems associated with the spread of modern digital educational resources in Ukraine are considered. The article proves that the use of modern technical means allows effectively using and instantly receiving information resources through the global information space, which significantly improves the learning process. In addition, digital technologies help in the implementation of research work and guide students to professional practice.

Analysis of vocational education in Ukraine and European countries shows that digital educational technologies are a leading component of basic training for future professionals. The development of digital technologies in the modern world has led to a revision of traditional approaches to determining promising forms of organization of the educational process. It is emphasized that the formation of digital skills is becoming one of the most important conditions for the development of the digital market of any country, as it is directly or indirectly related to all spheres of society and economy. Digital skills are also considered as a starting point for the development of all other priorities in the field of harmonization of digital markets in the EU and the Eastern Partnership. It is noted that the use of digital technologies in the teaching of professionally oriented disciplines in the IHE helps to increase the mental activity of students and ensures the effectiveness of the educational process.

Even the most passive students are involved in active activities with great desire, they have the development of skills of original thinking, creative approach to solving problems; in particular, the process of personal development of the future specialist increases the level of his professional maturity, so for the future teacher, it is important to realize that the use of digital educational resources in professional activities – is one of the components of his professionalism. The digitalization of education opens new perspectives for any professional field, as it provides an opportunity to expand the context of activities, organize international cooperation, create virtual groups and communities, forums and chats, provide access to materials of various formats and more.

Key words: digital technologies, higher education institutions, quality

УДК 37.013.21

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.13>

Гриньова М. В.

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛІДЕРСТВО» В СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ ЛІДЕРОЛОГІЇ

Статтю присвячено дослідженню різних підходів до тлумачення лідерства в контексті існуючої на сучасному етапі розвитку лідерології проблеми виведення одного смислового формулювання цього феномену. Наголошено на активній інтеграції лідерства у різні сфери людської життєдіяльності і його виняткову роль у процесі поступу суспільства загалом та різних його підсистем зокрема. Обґрунтовано необхідність визначення більш чітких кордонів лідерства та потребу глибшого аналізу центральних і другорядних його аспектів у зв'язку з акцентуацією освіти щодо виховання лідерів з урахуванням сучасного розуміння феномену лідерства. З'ясовано, що на визначення поняття «лідерство», яке характеризується багатоаспектністю своїх проявів, впливає вибір генетичних та методологічних підходів до трактування його сутності, а також галузь науки, через призму якої воно вивчається. Розглядаючи досліджуваний нами конструкт через призму індивідуального лідерства, узагальнено різні погляди закордонних та українських науковців на смислове формулювання поняття «лідерство». На основі аналізу наукових джерел зроблено висновки про пряму чи опосередковану прослідковуваність поняття «діяльність» у різних трактуваннях поняття «лідерство». Запропоновано тлумачення лідерства як складного явища, що визначає різні динамічні та статичні рольові аспекти діяльності лідера, її внутрішні та зовнішні чинники у різних суспільних контекстах. За результатами наукового дослідження розроблено структурну модель індивідуального лідерства та уточнено тлумачення таких його елементів, як суб'єкт, об'єкт, контекст та середовище. Окреслено актуальність подальшого дослідження партисипації як характеристики розподільного лідерства в контексті суб'єкт-суб'єктної парадигми розуміння взаємодії лідера та послідовників.

Ключові слова: діяльність, контекст лідерства, лідер, лідерологія, лідерство, монолідерство, партисипація, послідовники, розподільне лідерство, середовище лідерства, суб'єкт та об'єкт лідерства

Лідерство як соціальний феномен привертало до себе увагу ще з прадавніх часів, його складна й суперечлива природа знаходилася у центрі уваги науковців і практиків впродовж віків та досліджувалася з різних